

RECOMANDAREA CONSILIULUI**din 13 iulie 2018****privind Programul național de reformă al Italiei pentru 2018 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Italiei pentru 2018**

(2018/C 320/11)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice ⁽¹⁾, în special articolul 5 alineatul (2),

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice ⁽²⁾, în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

- (1) La 22 noiembrie 2017, Comisia a adoptat analiza anuală a creșterii, care marchează începutul semestrului european 2018 pentru coordonarea politicilor economice. Aceasta a ținut cont de pilonul european al drepturilor sociale, proclamat de Parlamentul European, Consiliu și Comisie la 17 noiembrie 2017. Prioritățile analizei anuale a creșterii au fost aprobate de Consiliul European din 22 martie 2018. La 22 noiembrie 2017, în baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Comisia a adoptat și Raportul privind mecanismul de alertă, în care a identificat Italia ca fiind unul dintre statele membre pentru care urma să se efectueze un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost aprobată de Consiliul European la 22 martie 2018. La 14 mai 2018, Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro ⁽³⁾ („recomandarea pentru zona euro”).
- (2) În calitate de stat membru a cărui monedă este euro și având în vedere legăturile strânse dintre economii în cadrul uniunii economice și monetare, Italia ar trebui să asigure punerea în aplicare integrală și în timp util a recomandării pentru zona euro, astfel cum se reflectă în recomandările 1-4 de mai jos.
- (3) Raportul de țară pentru 2018 privind Italia a fost publicat la 7 martie 2018. Acesta a evaluat progresele realizate de Italia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor specifice acestei țări adoptate de Consiliu la 11 iulie 2017 ⁽⁴⁾, măsurile adoptate pentru a da curs recomandărilor specifice acestei țări din anii anteriori, precum și progresele realizate de Italia în direcția îndeplinirii obiectivelor sale naționale din cadrul Strategiei Europa 2020. De asemenea, raportul a inclus un bilanț aprofundat efectuat în temeiul articolului 5 din

⁽¹⁾ JO L 209, 2.8.1997, p. 1.

⁽²⁾ JO L 306, 23.11.2011, p. 25.

⁽³⁾ JO C 179, 25.5.2018, p. 1.

⁽⁴⁾ JO C 261, 9.8.2017, p. 1.

Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, ale cărui rezultate au fost publicate tot la 7 martie 2018. În urma analizei sale, Comisia a concluzionat că Italia se confruntă cu dezechilibre macroeconomice excesive. În particular, nivelul ridicat al datoriei publice și dinamica slabă pe o perioadă îndelungată a productivității implică riscuri cu relevanță transfrontalieră, în contextul unui volum ridicat, dar în scădere, al creditelor neperformante și al unui nivel ridicat al șomajului, dar aflat, totuși, în scădere. Este deosebit de important să se ia măsuri pentru reducerea riscului apariției unor efecte negative asupra economiei italiene și a uniunii economice și monetare, având în vedere dimensiunea economiei Italiei și relevanța transfrontalieră a acestora.

- (4) La 16 mai 2018, Italia și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2018 și Programul de stabilitate pentru 2018. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp.
- (5) Recomandările relevante specifice fiecărei țări au fost abordate în cadrul programării fondurilor structurale și de investiții europene („fondurile ESI”) aferente perioadei 2014-2020. Astfel cum se prevede la articolul 23 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹⁾, în cazul în care acest lucru este necesar pentru a sprijini punerea în aplicare a recomandărilor relevante ale Consiliului, Comisia poate solicita unui stat membru să își revizuiască acordul de parteneriat și programele relevante și să propună modificări la acestea. Comisia a furnizat detalii suplimentare referitoare la modul în care va utiliza dispoziția menționată anterior în orientările privind aplicarea măsurilor de corelare între eficacitatea fondurilor ESI și buna guvernare economică.
- (6) În prezent, Italia se încadrează în componenta preventivă a Pactului de stabilitate și de creștere și face obiectul regulii privind datoria. Programul de stabilitate pentru 2018, transmis de guvernul anterior, se bazează pe ipoteza că legislația actuală nu va fi modificată. Autoritățile italiene anticipează o îmbunătățire a deficitului global de la 2,3 % din PIB în 2017 la 1,6 % din PIB în 2018 și, respectiv, la 0,8 % din PIB în 2019, urmând să se ajungă în 2020 la o poziție bugetară echilibrată în linii mari. Obiectivul bugetar pe termen mediu, stabilit la o poziție bugetară echilibrată în termeni structurali, este preconizat să fie atins până în 2020 și menținut în 2021, în timp ce soldul structural recalculat ⁽²⁾ indică un deficit structural mic (0,2 % din PIB) în ambii ani. În Programul de stabilitate pentru 2018 se preconizează că, după ce a înregistrat o ușoară scădere în 2017 (până la 131,8 % din PIB, de la 132,0 % în 2016), ponderea datoriei publice în PIB va scădea cu un punct procentual din PIB până la 130,8 % în 2018, ajungând la 122,0 % în 2021, printre altele datorită veniturilor preconizate din privatizări, care se vor ridica la 0,3 % pe an în perioada 2018-2020. Cu toate acestea, obiectivele în materie de privatizare nu au fost atinse în ultimii ani. În ipoteza menținerii politicilor actuale, previziunile Comisiei din primăvara anului 2018 anticipează pentru 2019 o creștere mai mică a PIB-ului real și un deficit mai mare decât valorile prevăzute în Programul de stabilitate pentru 2018. De fapt, previziunile Comisiei nu includ o majorare a TVA-ului (de 0,7 % din PIB), adoptată cu titlu de „clauză de salvagardare” pentru atingerea obiectivelor bugetare în 2019.
- (7) La 23 mai 2018, Comisia a emis un raport elaborat în conformitate cu articolul 126 alineatul (3) din TFUE, ca urmare a nerespectării la prima vedere de către Italia a regulii privind datoria în 2016 și 2017. În urma evaluării tuturor factorilor relevanți, raportul concluzionează că regula privind datoria, astfel cum este definită în tratat și în Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului ⁽³⁾, ar trebui considerată ca fiind respectată la momentul respectiv și că, în consecință, inițierea unei proceduri aplicabile deficitelor excesive nu este justificată, având în vedere în special respectarea *ex post* de către Italia a componentei preventive în 2017. Comisia va reexamina conformitatea pe baza datelor *ex post* pentru 2018 care urmează să fie notificate în primăvara anului 2019.
- (8) Din Programul de stabilitate pentru 2018 reiese faptul că impactul bugetar al aflului excepțional de refugiați și al măsurilor de protecție împotriva riscurilor seismice este semnificativ, prezentându-se dovezi adecvate privind amploarea și natura acestor costuri bugetare suplimentare. Conform Comisiei, cheltuielile eligibile suplimentare din 2017 s-au ridicat la 0,16 % din PIB pentru afluxul excepțional de refugiați și la 0,19 % din PIB pentru măsurile de protecție împotriva riscurilor seismice. Dispozițiile articolului 5 alineatul (1) și ale articolului 6 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 sunt aplicabile acestor cheltuieli suplimentare, întrucât fluxul de refugiați și riscurile seismice constituie evenimente neobișnuite, al căror impact asupra finanțelor publice ale Italiei este important, iar sustenabilitatea finanțelor publice nu ar fi compromisă în cazul unei abateri temporare de la traiectoria de ajustare stabilită pentru atingerea obiectivului bugetar pe termen mediu. Prin urmare, ajustarea necesară în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu pentru 2017 a fost redusă pentru a se lua în calcul aceste costuri suplimentare.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 320).

⁽²⁾ Soldul ajustat ciclic, din care se deduc măsurile cu caracter excepțional și măsurile temporare, recalculat de Comisie folosind metodologia convenită de comun acord.

⁽³⁾ Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L 209, 2.8.1997, p. 6).

- (9) La 11 iulie 2017, Consiliul a recomandat Italiei să se asigure că rata de reducere nominală a cheltuielilor publice primare nete ⁽¹⁾ va fi de cel puțin 0,2 % în 2018, ceea ce corespunde unei ajustări structurale anuale de 0,6 % din PIB. În același timp, s-a afirmat că evaluarea proiectului de plan bugetar pentru 2018 și evaluarea ulterioară a rezultatelor bugetare din 2018 vor trebui să ia în considerare obiectivul de a realiza o orientare fiscală care să contribuie atât la consolidarea redresării în curs, cât și la asigurarea sustenabilității finanțelor publice. Ca urmare a evaluării de către Comisie a solidității redresării din Italia, evaluare efectuată, acordând importanța cuvenită provocărilor legate de sustenabilitate, în contextul avizului său privind proiectul de plan bugetar al Italiei pentru 2018, este necesar un efort structural bugetar de cel puțin 0,3 % din PIB pentru 2018, fără nicio marjă suplimentară de abatere timp de un an. Aceasta corespunde unei rate de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete de maximum 0,5 %. Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2018 și având în vedere evaluarea globală, există riscul să apară o abatere semnificativă de la traiectoria de ajustare recomandată în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu în 2018.
- (10) În 2019, având în vedere faptul că ponderea datoriei publice a Italiei este de peste 60 % din PIB, iar deviația estimată a PIB-ului este de 0,5 %, rata de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete nu ar trebui să depășească 0,1 %, în conformitate cu ajustarea structurală de 0,6 % din PIB rezultată din matricea de cerințe din cadrul Pactului de stabilitate și de creștere. Dacă nu se fac schimbări la nivel de politică, există riscul unei abateri semnificative de la această cerință în 2019 și în anii 2018 și 2019 luați împreună. La prima vedere, nu este de așteptat ca Italia să respecte regula privind datoria în 2018 și în 2019. În plus, rata datoriei publice a Italiei este ridicată, situându-se la circa 130 % din PIB, ceea ce presupune alocarea unor resurse considerabile pentru acoperirea costurilor cu serviciul datoriei, în detrimentul elementelor care stimulează într-o mai mare măsură creșterea, cum ar fi educația, inovațiile și infrastructura. În ansamblu, Consiliul este de părere că în 2018 ar trebui luate măsurile necesare care să asigure respectarea dispozițiilor Pactului de stabilitate și de creștere. Ar fi prudent ca orice câștig excepțional să fie utilizat pentru reducerea nivelului datoriei publice.
- (11) Cheltuielile cu pensiile pentru limită de vârstă se situează în Italia la circa 15 % din PIB, fiind printre cele mai ridicate din Uniune. Datoriile implicite care decurg din îmbătrânirea populației au fost reduse de reformele pensiilor din trecut, ceea ce a ameliorat sustenabilitatea pe termen lung a Italiei, inclusiv prin corelarea treptată a vârstei de pensionare cu speranța de viață. Cu toate acestea, atât bugetul din 2017, cât și cel din 2018 au inclus dispoziții care au anulat parțial aceste reforme. Proporția populației în vârstă de peste 65 de ani din Italia este mai mare decât media Uniunii. Se preconizează că acest decalaj se va mări în timp, făcând să crească rata persoanelor dependente din cauza vârstei. În consecință, se preconizează creșterea pe termen mediu a cheltuielilor cu pensiile. Proporția mare a cheltuielilor cu pensiile pentru limită de vârstă în cheltuielile publice conduce, de asemenea, la limitarea altor cheltuieli sociale, inclusiv a celor destinate combaterii sărăciei, precum și a cheltuielilor de natură să stimuleze creșterea economică, cum ar fi cele pentru educație, a căror proporție în cheltuielile totale este în scădere de la începutul anilor 2000. Fără a fi afectate principiile echității și proporționalității, s-ar putea realiza economii considerabile intervenind asupra drepturilor de pensie ridicate care nu corespund unor contribuții pe măsură.
- (12) Sistemul fiscal al Italiei solicită foarte mult capitalul și forța de muncă, ceea ce are efecte negative asupra creșterii economice. În pofida extinderii recente a stimulentei fiscale specifice, sarcina fiscală asupra factorilor de producție este printre cele mai ridicate din Uniune, ceea ce descurajează investițiile și ocuparea forței de muncă. Există suficientă marjă ca această sarcină fiscală să fie redusă într-un mod care să nu afecteze bugetul, și anume prin deplasarea sa către baze de impozitare mai puțin dăunătoare creșterii, cum ar fi proprietățile și consumul. Impozitul recurent pe proprietate pentru prima locuință a fost eliminat în 2015, inclusiv pentru gospodăriile mai bogate. În plus, valorile cadastrale ale proprietăților sunt în mare măsură depășite, iar reforma menită să le alinieze cu valorile actuale ale pieței nu a fost încă demarată. Numărul și volumul cheltuielilor fiscale, în special în cazul ratelor reduse ale taxei pe valoarea adăugată, sunt deosebit de mari, iar raționalizarea acestora a fost amânată din nou, în pofida faptului că este obligatorie în temeiul legislației naționale. Există, de asemenea, marjă de manevră pentru reducerea sarcinii asupra întreprinderilor și a gospodăriilor care respectă legislația, prin reducerea complexității codului fiscal și prin creșterea nivelului general de respectare a obligațiilor fiscale. Extinderea până în 2019 a facturării electronice obligatorii la toate tranzacțiile din sectorul privat este un pas înainte în această direcție. Cu toate acestea, pragurile legale pentru plățile în numerar au fost majorate, ceea ce ar putea descuraja utilizarea plăților electronice, a căror natură obligatorie ar putea ameliora respectarea obligațiilor fiscale. Institutul național de statistică din Italia estimează că economia subterană reprezenta aproximativ 12,6 % din PIB în 2015, dar nu a fost planificată nicio acțiune strategică pentru a aborda această provocare. Circa 15,9 % din totalul ocupării forței de muncă este parțial sau integral nedeclarat, iar în anumite sectoare valorile maxime se apropie de 50 %.

(1) Cheltuielile publice primare nete cuprind cheltuielile publice totale, mai puțin cheltuielile cu dobânzile, cheltuielile cu programele Uniunii care sunt acoperite integral din venituri provenite din fonduri ale Uniunii și modificările nediscreționare ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj. Formarea brută de capital fix finanțată la nivel național este repartizată de-a lungul unei perioade de patru ani. Sunt luate în calcul și măsurile discreționare privind veniturile sau creșterile veniturilor impuse prin lege. Măsurile cu caracter excepțional, atât pe partea de venituri, cât și pe partea de cheltuieli, sunt compensate.

- (13) Investițiile au înregistrat scăderi rapide în cursul crizei și nu au revenit încă la nivelul din 2007. Nivelul investițiilor a crescut în 2017, dar rămâne scăzut în comparație cu alte țări ale Uniunii. Investițiile private au fost deosebit de scăzute, acestea fiind împiedicate de factori structurali. Printre aceștia se numără un mediu de afaceri mai puțin favorabil, constrângeri financiare legate de piețele de capital subdezvoltate, creditarea bancară deficitară și lipsa persoanelor cu înaltă calificare, provocată, printre altele, de „exodul creierelor” și de nivelul limitat al învățării pe tot parcursul vieții. Activele necorporale, cum ar fi cercetarea și dezvoltarea, inovarea și formarea lucrătorilor, sunt esențiale pentru productivitate și creșterea economică și pot contribui la explicarea diferențelor de productivitate dintre țări. Cu toate acestea, investițiile în astfel de active rămân inferioare mediei din Uniune. Această situație se datorează numărului mare de microîntreprinderi, lipsei specializării Italiei în sectoarele bazate pe cunoaștere, lacunelor în materie de digitalizare și de competențe digitale. În același timp, cheltuielile publice globale cu cercetarea și dezvoltarea au fost reduse. Finanțarea întreprinderilor mici și mijlocii continuă să depindă în mare măsură de sectorul bancar, iar creditarea rămâne modestă, în pofida unor costuri ale finanțării situate la niveluri mici din punct de vedere istoric. Există, de asemenea, diferențe regionale majore în materie de investiții în cercetare și dezvoltare, de adoptare a stimulentei recente pentru firmele inovatoare și de calitate a educației. Pe baza evaluării actuale a rezultatelor diferitelor măsuri industriale instituite în cadrul inițiativelor „Finanțare pentru creștere” și „Industrie/Întreprinderi 4.0”, pare adecvată instituirea unui cadru de politică pe termen lung care să susțină investițiile prin consolidarea diferiților factori care susțin inovarea, cum ar fi disponibilitatea creditelor, o bază de cercetare solidă, un nivel ridicat al educației și competențe adecvate. Pare, de asemenea, oportun să fie avute în vedere diferențele existente între sistemele regionale industriale și educaționale.
- (14) Eficiența sistemului de justiție din Italia a înregistrat doar îmbunătățiri modeste în ultimii ani, iar durata procedurilor rămâne o sursă de îngrijorare, în special în instanțele superioare. De exemplu, în 2016, durata de soluționare a cauzelor litigioase civile și comerciale era încă printre cele mai lungi din Uniune, pentru toate instanțele. Numărul de cauze care așteaptă să fie soluționate de Curtea de Casație (*Corte suprema di Cassazione*) a continuat să crească, acesta fiind în continuare printre cele mai ridicate din Uniune, pe cap de locuitor. În parlamentul Italiei este în așteptare de doi ani un important act legislativ de punere în aplicare prin care ar fi optimizate normele procedurale și s-ar introduce elemente cu un efect de descurajare a litigiilor vexatorii mai pronunțat. În plus, printre măsurile adoptate pentru limitarea litigiilor și pentru întărirea disciplinei procedurale, procedura simplificată (*rito sommario*) nu a devenit opțiunea implicită în instanțele de apel, iar utilizarea filtrului de inadmisibilitate pentru recursuri rămâne inconsecventă și limitată la al doilea grad de jurisdicție, nereușind, din această cauză, să conducă la reducerea preconizată a cauzelor noi. Dimpotrivă, în 2016, numărul de cauze civile noi a crescut, atât în primul, cât și în al doilea grad de jurisdicție, inclusiv din cauza creșterii constante a ratelor de recurs. O parte tot mai mare a recursurilor la Curtea de Casație au fost declarate inadmisibile în 2016, confirmând recenta tendință crescătoare în materie. Capacitatea Curții de Casație de a face față afluxului de cauze a fost afectată negativ în contextul unei creșteri semnificative a cauzelor noi nepenale, datorată în primul rând numărului de cauze fiscale (ceea ce ar putea submina rolul acestei instanțe). Asigurarea respectării adecvate a normelor procedurale, inclusiv împotriva utilizării abuzive a litigiilor, ar putea, de asemenea, contribui la administrarea corectă și eficientă a justiției.
- (15) Corupția rămâne o provocare majoră pentru mediul de afaceri și pentru achizițiile publice din Italia. Italia și-a îmbunătățit cadrul de combatere a corupției prin revizuirea termenelor de prescripție, prin extinderea protecției acordate avertizorilor la angajații din sectorul privat și printr-o mai bună aliniere la standardele internaționale a normelor privind infracțiunea de corupție între părți private. Reforma termenelor de prescripție care a fost adoptată nu face să înceteze termenele de prescripție după o condamnare în primă instanță, conform recomandării Grupului de state împotriva corupției din cadrul Consiliului Europei, însă poate reduce marja de manevră pentru litigiile penale abuzive utilizate de avocați ca tactică de amânare în instanțele superioare. S-ar putea atenua astfel preocuparea, care durează de multă vreme, privind prescrierea cauzelor de corupție după condamnarea în primă instanță. Combaterea corupției ar putea fi ameliorată prin sporirea eficienței sistemului judiciar penal. În 2014, Italia a înregistrat cel mai mare număr de cauze penale noi și pendinte din Uniune în a doua și a treia instanță, printre altele din cauza unei rate a recursurilor la Curtea de Casație care se număra printre cele mai ridicate. În consecință, Italia este una dintre țările în care procesele penale durează cel mai mult. Stimularea procedurilor accelerate și descurajarea recurserii abuzive la procese ar putea contribui la creșterea eficacității justiției penale și a combaterii corupției. În plus, autoritatea națională anticorupție are un rol esențial în punerea în aplicare a noului cadru de combatere a corupției.
- (16) Creșterea calității administrației publice din Italia ar avea un impact pozitiv asupra mediului de afaceri și de investiții și asupra capacității firmelor de a valorifica oportunitățile de inovare. Variația regională pronunțată a reactivității administrației față de întreprinderi sugerează că, în anumite zone, întreprinzătorii se confruntă cu obstacole mai mari în cadrul activității lor economice. În 2015, a fost adoptată o lege de punere în aplicare cuprinzătoare de reformare a administrației publice, care are potențialul de a ameliora eficiența acesteia, în beneficiul economiei. Până la sfârșitul anului 2017, reforma a fost finalizată, în prezent fiind nevoie de asigurarea respectării normelor, în special în regiunile cu rezultatele cele mai slabe. În ceea ce privește întreprinderile de stat, reforma își propune să asigure o mai bună aliniere a normelor care reglementează întreprinderile de stat și entitățile private. Obiectivele declarate sunt: raționalizarea întreprinderilor de stat prin fuziuni, consolidarea celor

neprofitabile și efectuarea de privatizări, creșterea eficienței întreprinderilor rămase și evitarea proliferării în viitor a întreprinderilor de stat care nu sunt indispensabile. Asigurarea respectării noului cadru este esențială pentru atingerea acestor obiective. În plus, serviciile publice locale sunt ferite de concurență (pe și pentru piață), ceea ce afectează eficiența și calitatea serviciilor și conduce la insatisfacția consumatorilor. Reforma administrației publice din 2015 a avut în vedere, de asemenea, un nou cadru de reformare a gestiunii serviciilor publice locale. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a declarat, în noiembrie 2016, ca fiind neconstituțională procedura urmată pentru adoptarea anumitor acte legislative, printre care se număra și cel privind serviciile publice locale. Întrucât termenul de adoptare a acestui act legislativ a expirat în noiembrie 2016, este necesară o nouă inițiativă legislativă.

- (17) Îmbunătățirea mediului de afaceri ar facilita spiritul antreprenorial, în timp ce ameliorarea condițiilor-cadru în materie de concurență ar favoriza o alocare mai eficientă a resurselor și creșterea productivității. Legea anuală privind concurența din 2015 a fost adoptată în august 2017 și trebuie să fie pusă în aplicare în mod corespunzător. Cu toate acestea, în anumite sectoare, cum ar fi serviciile profesionale, transportul public local, transportul feroviar și sectorul comerțului cu amănuntul, continuă să existe obstacole semnificative în calea concurenței. Creșterea numărului de proceduri competitive de atribuire a contractelor de servicii publice și a contractelor de concesiune pentru accesul la bunuri publice ar avea un impact pozitiv asupra calității serviciilor. În domeniul achizițiilor publice, beneficiile reformei recente vor depinde de finalizarea sa la timp, de aplicarea consecventă a planurilor privind achizițiile publice electronice și agregarea și de activarea efectivă a organismului central de agregare pentru coordonarea politicilor (*Cabina di regia per gli appalti pubblici*).
- (18) Încrederea pieței în băncile italiene a crescut în urma măsurilor adoptate în 2017 pentru a rezolva problema reprezentată de mai multe bănci mai slabe. Ca o consecință a ameliorării condițiilor economice și a creșterii presiunii de supraveghere, s-au făcut progrese în materie de reducere a creditelor neperformante, dar stocul istoric rămâne în continuare ridicat. Acest fapt limitează profitabilitatea băncilor și capacitatea acestora de a genera capital la nivel intern. Trebuie menținut ritmul în care sunt eliminate creditele neperformante, proces care include creșterea activității pe piața secundară pentru credite neperformante, pentru a consolida în continuare stabilitatea financiară și creditarea economiei reale. Ar trebui să fie, de asemenea, sprijinite restructurarea și consolidarea în continuare a bilanțurilor, inclusiv pentru băncile mici și cele de importanță secundară. Pentru aceasta ar fi necesar, printre altele, să se abordeze problema profitabilității scăzute din punct de vedere structural a băncilor, prin reduceri ample ale costurilor și prin optimizarea modelului de afaceri.
- (19) În timp ce diversele reforme ale guvernantei corporative sunt în curs de desfășurare, aplicarea integrală a reformelor vizând marile bănci cooperatiste și micile bănci mutuale ar susține starea generală de sănătate a sectorului bancar. Cadrele privind insolvența și executarea silită nu încurajează încă suficient procesul de soluționare rapidă și restructurare a creditelor neperformante. Adoptarea și punerea în aplicare cu promptitudine a măsurilor legislative necesare pentru reforma regimului de insolvență ar contribui la rezolvarea problemelor structurale. Măsurile adoptate în 2016 pentru a accelera executarea garanțiilor reale de către bănci nu sunt încă aplicate. Cadrul privind executarea extrajudiciară a garanțiilor reale continuă să nu fie aplicabil integral gospodăriilor, devenind abia recent aplicabil pentru întreprinderi.
- (20) În pofida progreselor datorate unei serii de măsuri de politică adoptate în ultimii ani, accesul la finanțare rămâne o barieră importantă în calea investițiilor și a finanțării pentru creștere, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii. Finanțarea întreprinderilor depinde în continuare în mod predominant de bănci, în timp ce piața de capital este subdezvoltată comparativ cu alte țări din Uniune. Proporția finanțării prin capitaluri proprii în rândul întreprinderilor mici și mijlocii este deosebit de scăzută comparativ cu media Uniunii. Introducerea „facilității pentru capitalurile proprii ale întreprinderilor” a constituit o reformă importantă, însă rata de referință a fost micșorată ulterior, reducând impactul benefic al acesteia. Stimularea accesului întreprinderilor la finanțare, bazat pe piață, ar reprezenta un ingredient esențial pentru diversificarea surselor de finanțare ale firmelor, pentru a sprijini investițiile și creșterea economică.
- (21) Instituțiile pieței forței de muncă au fost reformate substanțial în ultimii ani. Condițiile de pe piața forței de muncă continuă să se îmbunătățească, numărul angajaților crescând cu 1,2 % în 2017 și depășind astfel 23 de milioane de persoane, ceea ce reprezintă o revenire la nivelurile de dinainte de criză. Rata ocupării forței de muncă (în rândul persoanelor cu vârsta între 20 și 64 de ani) a crescut la peste 62 % în ultimul an, chiar dacă această evoluție a fost datorată în mare măsură ocupării unor locuri de muncă temporare. Cu toate acestea, nivelul rămâne net inferior mediei Uniunii. Rata șomajului a scăzut până la 11,2 % în 2017, dar numărul total de ore lucrate este în continuare semnificativ mai mic decât înaintea recesiunii. În pofida îmbunătățirilor, șomajul de lungă durată și cel în rândul tinerilor rămân ridicate, ceea ce prezintă riscuri pentru coeziunea socială și creșterea economică. Proporția tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare a fost de 20,1 % în 2017, ceea ce reprezintă una dintre cele mai mari valori din Uniune, existând în plus diferențe regionale ample și persistente.

- (22) Negocierile de la nivelul firmelor și de la nivel teritorial rămân limitate, printre altele din cauza prevalenței întreprinderilor mici în Italia. Acest lucru poate împiedica adaptarea rapidă a salariilor la condițiile economice locale. La sfârșitul lunii februarie 2018, Confindustria și cele trei mari organizații sindicale din Italia (CGIL, CISL și UIL) au semnat un acord-cadru în care se sublinia rolul negocierilor de la nivel local, sporind securitatea juridică prin stabilirea unor norme mai clare privind reprezentarea partenerilor sociali la negocieri. Reducerile fiscale aferente creșterilor salariale legate de productivitate stabilite prin acorduri la nivel local au fost consolidate în 2017, dar eficacitatea acestora este dificil de evaluat. Deși numărul total al acordurilor colective de muncă este în creștere, numai o mică parte dintre acestea sunt semnate de principalele sindicate și asociații patronale.
- (23) Reforma politicilor active pe piața muncii conturată în cadrul legii privind locurile de muncă a înregistrat puține progrese în 2017. Formarea și recalificarea sunt deosebit de importante, având în vedere flexibilitatea crescută de pe piața muncii din Italia și ponderea tot mai mare a contractelor temporare. Standardele obligatorii pentru servicii nu au fost, în general, puse în aplicare deocamdată, iar serviciile de ocupare a forței de muncă se confruntă cu un deficit de personal și de monitorizare adecvată, cu toate că noua lege a bugetului pentru 2018 a alocat regiunilor resurse financiare și umane suplimentare pentru serviciile publice de ocupare a forței de muncă. Creșterea numărului membrilor personalului și asigurarea faptului că aceștia sunt suficient de calificați pentru serviciile de ocupare a forței de muncă și serviciile sociale sunt, de asemenea, elemente critice pentru punerea în aplicare corectă a planului de combatere a sărăciei introdus în 2018 și pentru garanția pentru tineret, care își propune să le furnizeze în timp util tinerilor care au nevoie de sprijin un loc de muncă sau o ofertă de formare adecvate.
- (24) Proporția femeilor care participă la piața forței de muncă este în creștere, dar rămâne printre cele mai scăzute din Uniune. Impactul măsurilor recente, axate pe plăți în numerar care nu depind de venituri pentru fiecare copil la naștere, nu a fost evaluat de autoritățile italiene. Datele sugerează că este posibil ca aceste transferuri de numerar să nu aibă un efect pozitiv asupra ratei de participare a femeilor la forța de muncă. În plus, este improbabil ca aceste măsuri să conducă la creșterea ratei natalității, care, de 20 de ani, stagnează la niveluri foarte scăzute. Lipsesc strategii cuprinzătoare de reconciliere a vieții de familie cu viața profesională. Aceste deficiențe se reflectă în absența echilibrului de gen în modul în care este conceput concediul parental și a condițiilor flexibile de lucru, precum și în oferta insuficientă de servicii de îngrijire și de îngrijire a copiilor adecvate, abordabile și de calitate.
- (25) Introducerea unor măsuri de majorare a capitalului uman și a competențelor lucrătorilor ar contribui la îmbunătățirea capacității de inserție profesională și la satisfacerea viitoarelor nevoi de pe piața muncii. Calitatea generală a educației școlare în Italia este în curs de îmbunătățire, dar continuă să existe mari diferențe între regiuni. Proporția elevilor care părăsesc școala fără o diplomă rămâne superioară mediei Uniunii, în special în rândul elevilor de origine străină (30,1 %, comparativ cu o medie la nivelul Uniunii de 19,4 %). Punerea în aplicare a reformei școlare este, în linii mari, pe drumul cel bun, iar educația și formarea profesională înregistrează progrese. Învățământul terțiar, care suferă de subfinanțare gravă, în condițiile în care cheltuielile publice reprezintă sub 0,4 % din PIB, se caracterizează prin rate ridicate ale abandonului școlar și perioade de studii prelungite. Drept urmare, proporția absolvenților este una dintre cele mai scăzute din Uniune (26,9 % din populația cu vârsta între 30 și 34 de ani). Rata de participare la programe de învățare pentru adulți este în creștere, dar rămâne printre cele mai scăzute din Uniune, în special pentru adulții slab calificați. Ar trebui stimulate perfecționarea competențelor și reconversia profesională, iar angajatorii ar trebui să fie încurajați să creeze mai multe oportunități de învățare pentru forța de muncă. Va fi esențială punerea în aplicare a strategiei naționale cuprinzătoare privind competențele, lansată în octombrie 2017.
- (26) Spre deosebire de tendința din Uniune, rata persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excludere socială a continuat să crească, ajungând la 30 % în 2016 – cu mult peste media Uniunii. Acest lucru afectează în special copiii, lucrătorii temporari și migranții. Inegalitatea veniturilor este mare și se află în creștere. În 2016, veniturile celor mai bogate 20 % din gospodăria erau de 6,3 ori mai mari decât cele ale celor mai sărace 20 %. Acest raport este chiar mai mare în cazul persoanelor de vârstă activă, întrucât este eliminat impactul redistributiv al pensiilor. Introducerea unui nou mecanism permanent de combatere a sărăciei (*Reddito di Inclusione*) reprezintă o evoluție pozitivă majoră în materie de politici sociale. Conceput sub forma unui transfer universal pentru persoanele care îndeplinesc anumite condiții de sărăcie, se așteaptă ca mecanismul să sporească impactul, actualmente scăzut, al prestațiilor sociale asupra reducerii sărăciei. Mecanismul are la bază sisteme de guvernare solide și va face obiectul unei evaluări sistematice. Un aspect important este faptul că în cadrul acestui sistem se are în vedere și o consolidare substanțială a serviciilor sociale din Italia, care se confruntă cu un deficit de personal. O cooperare mai strânsă între serviciile sociale și serviciile publice de ocupare a forței de muncă, precum și alocarea unor resurse suficiente, vor fi esențiale pentru buna punere în aplicare a reformei. Mecanismul încorporează fostul mecanism de asistență pentru șomaj (ASDI) și reprezintă un prim pas în direcția raționalizării cheltuielilor sociale. Sistemul de sănătate din Italia asigură o acoperire universală, iar sănătatea populației este în general bună. Cu toate acestea, nevoile nesatisfăcute de asistență medicală autoraportate sunt mari și persistă diferențe între regiuni în ceea ce privește organizarea și calitatea serviciilor de îngrijire. Italia a făcut unele eforturi pentru a asigura un acces adecvat la asistență medicală, inclusiv prin revizuirea și extinderea pachetului minim obligatoriu de beneficii incluse în serviciile de îngrijire.

- (27) În contextul semestrului european 2018, Comisia a efectuat o analiză cuprinzătoare a politicii economice a Italiei, pe care a publicat-o în raportul de țară pentru 2018. De asemenea, Comisia a evaluat Programul de stabilitate pentru 2018, Programul național de reformă pentru 2018, precum și măsurile luate ca urmare a recomandărilor adresate Italiei în anii precedenți. Având în vedere necesitatea consolidării guvernantei economice globale a Uniunii prin oferirea unei contribuții la nivelul Uniunii la deciziile naționale viitoare, Comisia a ținut seama nu numai de relevanța acestor programe pentru o politică bugetară și socioeconomică sustenabilă în Italia, ci și de gradul lor de conformitate cu normele și orientările Uniunii.
- (28) Consiliul a examinat Programul de stabilitate pentru 2018 prin prisma acestei evaluări, iar avizul său ⁽¹⁾ se reflectă îndeosebi în recomandarea 1 de mai jos.
- (29) Având în vedere bilanțul aprofundat realizat de Comisie și această evaluare, Consiliul a examinat Programul național de reformă pentru 2018 și Programul de stabilitate pentru 2018. Recomandările sale, formulate în temeiul articolului 6 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, se reflectă în recomandările 1-4 de mai jos,

RECOMANDĂ ca, în 2018 și în 2019, Italia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să se asigure că rata de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete nu va depăși 0,1 % în 2019, ceea ce corespunde unei ajustări structurale anuale de 0,6 % din PIB. Să utilizeze câștigurile excepționale pentru a accelera reducerea ponderii datoriei publice în PIB. Să transfere sarcina fiscală dinspre impozitarea muncii către alte surse, inclusiv prin reducerea cheltuielilor fiscale și prin reformarea valorilor cadastrale depășite. Să intensifice eforturile de a combate economia subterană, inclusiv consolidând utilizarea obligatorie a plăților electronice prin reducerea pragurilor legale pentru plățile în numerar. Să reducă proporția cheltuielilor cu pensiile pentru limită de vârstă în cheltuielile publice, pentru a crea posibilitatea altor cheltuieli sociale.
2. Să reducă durata proceselor civile în toate instanțele, prin aplicarea și optimizarea normelor procedurale, inclusiv a celor în curs de examinare de către legiuitor. Să sporească eficacitatea prevenirii și a combaterii corupției, prin reducerea duratei proceselor penale și prin punerea în aplicare a noului cadru de combatere a corupției. Să asigure respectarea noului cadru privind întreprinderile de stat și să sporească eficiența și calitatea serviciilor publice locale. Să abordeze problema restricțiilor care afectează concurența, în special în sectorul serviciilor, inclusiv printr-o nouă lege anuală a concurenței.
3. Să mențină ritmul de reducere a volumului mare de credite neperformante și să sprijine în continuare restructurarea și consolidarea bilanțurilor băncilor, inclusiv pentru băncile mici și mijlocii, precum și să pună în aplicare cu promptitudine reforma regimului de insolvență. Să amelioreze accesul la finanțare bazat pe piață al întreprinderilor.
4. Să accelereze punerea în aplicare a reformei politicilor active de pe piața muncii, pentru a asigura un acces egal la o asistență efecace pentru căutarea unui loc de muncă și la formare. Să încurajeze participarea femeilor la piața forței de muncă printr-o strategie cuprinzătoare, raționalizând politicile de sprijin familial și sporind gradul de acoperire al structurilor de îngrijire a copiilor. Să stimuleze cercetarea, inovarea, competențele digitale și infrastructura, prin investiții mai bine direcționate, și să facă să crească participarea la învățământul terțiar cu componentă de formare profesională.

Adoptată la Bruxelles, 13 iulie 2018.

Pentru Consiliu
Președintele
H. LÖGER

⁽¹⁾ Emis în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97.